Ålands landskapsregering

Asiakirjan nimi	Kirjeen nro
LAUSUNTO	93 S2
Asian nro	Päiväys
ÅLR 2025/7228	11.11.2025

Viite
Lausuntopyyntönne asiasta HE 116/2025 vp
4.11.2025

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
FI-00102 EDUSKUNTA

Yhteyshenkilö
Cindi Portin, puh. +358 (0)18 25000 (vaihde)
cindi.portin@regeringen.ax

stv@eduskunta.fi

Asia

Lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi toimeentulotuesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 64 §:n ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Päätös
Maakunnan hallitus sai 4.11.2025 sosiaali- ja terveysvaliokunnalta lausuntopyynnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Maakunnan hallitus päätti antaa seuraavan lausunnon.

Maakunnan hallitus kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa siitä, että se sai mahdollisuuden antaa lausunnon asiasta. Maakunnan hallituksen mielestä ehdotettujen lainmuutosten voimaantuloaikataulu on aivan liian tiukka, jotta maakunnan hallitus, maakuntapäivien tavanomaiset käsittelyajat huomioon ottaen, voisi ehtiä tehdä ehdotettujen muutosten mahdollisesti vaatimat analyysit ja lainvalmistelutoimet ennen valtakunnan lainsäädännön muutosten voimaantuloa. Toimeentulotukilakiin ehdotetut muutokset voivat vaatia poikkeuksia valtakunnan laista, jotta maakuntalain säännökset säilyisivät asianmukaisina. Valtakunnasta poiketen Ahvenanmaalla kunnat vastaavat edelleen kaikkien toimeentulotukimuotojen myöntämisestä, ei Kansaneläkelaitos eivätkä hyvinvointialueet, eli muun muassa tämän takia ahvenanmaalaiseen maakuntalakiin voidaan tarvita poikkeuksia.

Lainsäädäntövalta
Maakunnalla on Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 13 kohdan mukaan lainsäädäntövalta sosiaalihuoltoa koskevissa asioissa, joihin toimeentulotuesta annettu laki kuuluu. Eräissä maakuntalaeissa, joita yleisesti kutsutaan blankettilaeiksi, valtakunnan lait on tehty Ahvenanmaalla sovellettaviksi tietyin poikkeuksin. Monissa blankettilaeissa lain

muutokset tulevat voimaan maakunnassa silloin, kun ne tulevat voimaan valtakunnassa. Tämä koskee toimeentulotuesta annettua lakia.

Sen lisäksi, mitä itsehallintolain 27 §:ssä säädetään, valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat itsehallintolain 29 §:n 5 kohdan mukaan pankki- ja luottolaitosta koskevat asiat.

Vaikutukset

Maakunnan hallitus toteaa, että valtakunnan lainsäädännön muuttaminen nopealla aikataululla heikentää maakunnan mahdollisuuksia tehdä tarpeellisia sopeutuksia. Lisäksi tämä vaikeuttaa maakunnan mahdollisuuksia tämän lainsäädännön soveltamiseen niin sanottuna blankettilainsäädäntönä. Pienilläkin valtakunnan lain muutoksilla voi olla merkitystä päätöksentekoa, henkilöstön koulutusta sekä maakunnan asukkaiden tieto- ja neuvontapalveluita koskevalle viranomaistoiminnalle Ahvenanmaalla, ja tilanne voi rapauttaa maakunnan asukkaiden oikeusturvaa.

Esityksessä ehdotetaan 18 g §:ään uutta 2 momenttia, jonka mukaan hyvinvointialueella olisi samanlainen oikeus kuin Kansaneläkelaitoksella salassapitosäännösten estämättä saada tietoja, jotka ovat välttämättömiä toimeentulotehtävien hoitamiseksi. On äärimmäisen tärkeää, että Ahvenanmaan sosiaaliviranomaiset saavat samanlaisen oikeuden salassa pidettäviin tietoihin kuin hyvinvointialueet ja Kansaneläkelaitos, mutta koska 18 g §:ää ei sovelleta Ahvenanmaalla, vastaava tietojensaantioikeus pitää kirjata lakiin erillisenä pykälänä. Koska Ahvenanmaalla kaikkien toimeentulotukimuotojen käsittelystä vastaa kuntien sosiaalipalvelujen kuntayhtymä Kommunernas socialtjänst kf., KST, myöskään 18 a §:ää ei sovelleta Ahvenanmaalla.

Ministeri Arsim Zekaj

Erityisasiantuntija Cindi Portin

Ålands landskapsregering

Dokumentnamn	Brevnr
UTLÅTANDE	93 S2
Ärendenr	Datum
ÅLR 2025/7228	11.11.2025

Hänvisning
Er begäran om utlåtande RP 116/2025, 4.11.2025

Riksdagens social- och hälsovårdsutskott
FI-00102 RIKSDAGEN

Kontaktperson
Cindi Portin, telefon +358 (0)18 25000 (växeln)
cindi.portin@regeringen.ax

stv@riksdagen.fi

Ärende

Utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd, 64 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården och 10 § i lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte

Beslut

Landskapsregeringen har 4.11.2025 mottagit social- och hälsovårdsutskottets begäran om utlåtande angående utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomststöd samt vissa lagar som har samband med den.

Landskapsregeringen beslöt lämna följande yttrande.

Landskapsregeringen tackar social- och hälsovårdsutskottet för möjligheten att lämna ett utlåtande i ärendet. Landskapsregeringen anser att de föreslagna lagändringarnas ikraftträdande är alltför snäv för att landskapsregeringen mot bakgrund av sedvanlig lagtingsbehandling ska hinna genomföra den analys och lagberedning som de föreslagna ändringarna kan kräva innan ändringarna i rikslagstiftningen träder i kraft. De föreslagna ändringarna i lagen om utkomststöd kan kräva avvikelser för att landskapslagens bestämmelser ska förbli korrekta. På Åland, till skillnad från i riket, är det fortsatt kommunerna som har ansvar för beviljandet av alla former av utkomststödet, inte Folkpensionsanstalten eller välfärdsområden, bl.a. detta kan kräva avvikelser i den åländska landskapslagen.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet har enligt 18 § 13 punkten självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) behörighet i fråga om socialvård, vilket omfattar lagen om utkomststöd. I en del landskapslagar, som allmänt kallas för blankettlagar, har rikets lagar gjorts tillämpliga på Åland med vissa avvikelser. I många blankettlagar gäller ändringar av lagen i landskapet från tidpunkten för deras ikraftträdande i riket. Detta gäller för lagen om utkomststöd.

Förutom det som stadgas i självstyrelselagens 27 § har riket i enlighet med självstyrelselagens 29 § 5) lagstiftningsbehörighet i fråga om bank- och kreditväsendet.

Konsekvenser

Landskapsregeringen konstaterar att när ändringar i rikets lagstiftning görs med en snäv tidtabell försvårar det landskapets möjlighet att göra nödvändiga anpassningar. Dessutom försvårar detta landskapets möjlighet att tillämpa denna lagstiftning som så kallad blankettlagstiftning. Även små ändringar i rikets lagar kan ha betydelse för myndigheternas verksamhet på Åland vad gäller beslutsfattande, utbildning av personal samt information och rådgivning till landskapets invånare och situationen kan komma att undergräva rättskyddet för invånarna i landskapet.

I propositionen föreslås ett nytt 2 mom. i 18 g § enligt vilket välfärdsområdet ska ha samma rätt som Folkpensionsanstalten att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter som är nödvändiga för att sköta utkomststödsuppgifterna. Det är ytterst viktigt att åländska sociala myndigheter får samma rätt till sekretessbelagda uppgifter som välfärdsområdena och Folkpensionsanstalten, men eftersom 18 g § inte tillämpas på Åland behöver motsvarande rätt till uppgifter skrivas in som en skild paragraf. Eftersom det på Åland är kommunalförbundet Kommunernas socialtjänst kf., KST, som har ansvaret för handläggningen av alla former av utkomststöd tillämpas inte heller 18 a § på Åland.

Minister Arsim Zekaj

Specialsakkunnig Cindi Portin